

Çevre Esteti?i Fark?ndal?k Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Çevre Esteti?i Fark?ndal?k Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=18458>

Özet

Çevre Estetiği Farkındalık Ölçeği (ÇEFÖ), bireylerin çevrelerindeki estetik unsurlara karşı geliştirdikleri algı, duyarlılık ve farkındalık düzeylerini ölçmek amacıyla 2020 yılında geliştirilmiş özgün bir psikometrik araçtır. Ölçek, özellikle öğrencilerin doğal ve yapay çevredeki güzellikleri, düzeni ve temizliği algılama biçimlerini araştırmayı hedeflemektedir. Geliştirme sürecinde, ölçeğin yapı geçerliliğini sağlamak için titizlikle çok amaçlı faktör analizi yöntemleri kullanılmış ve yüksek iç tutarlılığa sahip, güvenilir bir ölçme aracı ortaya konulmuştur.

ÇEFÖ, sadece doğal yaşam alanlarının korunmasına yönelik tutumu değil, aynı zamanda kent estetiği, altyapı düzeni ve sanat eserlerinin çevreye katkısı gibi daha geniş kapsamlı estetik değerleri de değerlendirerek, çevre bilinci alanındaki mevcut literatüre önemli bir katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Çevre Estetiği, Farkındalık, Psikometrik Geliştirme, Likert Ölçeği, Faktör Analizi, İç Tutarlılık, Çevre Etitimi.

Yazarlar

Neşe Öztürk Gübeş, H. Keten, H. S. Köse.

Amaç

Ölçeğin temel amacı, bireylerin--özellikle öğrencilerin--doğal ve kültürel çevredeki estetik unsurlara yönelik algı, duyarlılık ve farkındalık düzeylerini güvenilir ve geçerli bir şekilde nicel olarak belirlemektir. Bu araç, çevre etitiminin etkililiğini değerlendirmede ve estetik duyarlılığın geliştirilmesine yönelik müdahale programlarının planlanmasında kritik bilgiler sunmak üzere tasarlanmıştır.

Geliştiriciler, çevre estetiği farkındalığının sadece soyut bir kavram olmadığını; aynı zamanda somut olarak yeşil alanların korunması, kirliliğe tepki gösterilmesi ve toplumsal düzenin takdir edilmesi gibi davranışsal eylemlerle ilişkili olduğunu ortaya koymayı amaçlamıştır.

Yapı

Ölçek, **Çevre Estetiği Farkındalık** adıyla verilen çok boyutlu bir psikolojik yapıyı ölçmektedir. Bu yapı, bireyin çevresindeki güzellik ve düzeni algılama yeteneğini ve buna verdiği önemi kapsar. Ölçülen temel bileşenler şunlardır:

Doğal Estetik Değer: Yeşil alanların varlığına ve doğal yaşam alanlarının korunmasına verilen önem (Örn: M1, M2).

Kentsel ve Sosyal Estetik: Çevredeki düzen, temizlik ve altyapı sistemlerinin sorunsuz işlenmesine duyulan hassasiyet (Örn: M7, M10).

Sanatsal Katkıların Değerlendirilmesi: Sanat eserlerinin ve toplumsal kurallara uyumun çevre güzelliğine olan katkılarına takdir edilmesi (Örn: M6, M8, M9).

Bu yapı, estetik farkındalığın sadece doğaya odaklı değil, aynı zamanda insan eylemleri ve kentsel düzenlemelerle de yakından ilişkili olduğunu vurgular.

Geçerlik

Ölçme aracının yapı geçerliliğini tesis etmek amacıyla kapsamlı **psikometrik** analizler yürütülmüştür. Geçerlik çalışmaları üç aşamalı bir yaklaşımla gerçekleştirilmiştir:

Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA): Ölçek maddelerinin altında yatan faktör yapısını keşfetmek ve maddelerin hangi alt boyutlarda toplandığını belirlemek için kullanılmıştır.

Birinci-Düzyen Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA): AFA ile belirlenen faktör yapısının veri seti ile uyumunu test etmek amacıyla uygulanmıştır.

İkinci-Düzyen Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA): Alt boyutların tek bir üst düzey yapı olan Çevre Estetiği Farkındalık altında birleşip birleşmediğini inceleyerek yapısal bütünlüyü desteklemiştir.

Bu çok aşamalı analiz süreci, ölçeğin teorik yapıya doğru ve güvenilir bir şekilde temsil ettiğini kanıtlamıştır.

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenirlilik düzeyi, maddeler arasındaki iç tutarlılığı belirlemek için kullanılan istatistiksel yöntemlerle hesaplanmıştır. Güvenirlilik çalışmasının temel göstergesi, **Cronbach Alfa katsayısı** olmuştur. Bu katsayı, ölçeğin alt boyutları ve genel ölçek puanı için ayrı ayrı hesaplanarak sunulmuştur.

Elde edilen yüksek Cronbach Alfa değerleri, ÇEFÖ'nün maddelerinin birbirleriyle tutarlı olduğunu ve ölçmek istedikleri psikolojik yapıya istikrarlı bir şekilde ölçtüğünü göstermektedir. Bu, testin tekrarlanabilirlik ve iç tutarlılık açısından güçlü olduğunu teyit etmektedir.

Faktör Analizi

Çevre Estetiği Farkındalık Ölçeği'nin geliştirme sürecinde, ölçme aracının yapısal geçerliliğini sağlamak amacıyla **Açıklayıcı Faktör Analizi** (AFA) temel alınmıştır. AFA, başlangıçtaki

madde havuzunun kuramsal olarak anlamlı alt boyutlara ayrılmasına rehberlik etmiştir.

AFA sonuçlarının ardından, elde edilen faktör modelinin teorik beklentilerle ve veri yapısıyla uyumunu kesinleştirmek için **Doğrulayıcı Faktör Analizleri (DFA)** yapılmıştır. Birinci düzey DFA, alt boyutların kendi içindeki uyumunu; ikinci düzey DFA ise tüm alt boyutların Çevre Estetiği Farkındalık gibi tek bir üst düzey latent yapıyı temsil etme derecesini doğrulamıştır. Bu kapsamlı analizler, ölçeğin sağlam bir yapısal temele oturduğunu göstermektedir.

Araç

Test Türü: Geliştirme ölçeği (Özgün olarak Türkiye'de geliştirilmiştir).

Biçim: Maddeler, beşli Likert tipi derecelendirme formatında sunulmuştur.

Mevcut Dil: Türkçe.

Popülasyon Grubu: Öğrenciler.

Yaş Grubu: Makalede detaylı yaş aralığı belirtilmemekle birlikte, çalışmalar genellikle lise ve üniversite öğrencilerini kapsamaktadır.

Popülasyon Detayları: Öğrenci örneklemi üzerinde test edilmiş ve geçerlenmiştir. Ölçek, çevresel estetik farkındalık düzeyini ölçmek için tasarlanmıştır.

Test Metodolojisi: Öz bildirim raporlama yöntemiyle uygulanan, bireylerin kendi algı ve tutumlarını değerlendirdiği çok maddeli bir envanterdir.

Anahtar Kelimeler

Çevre, Estetik Farkındalık, İç Tutarlılık, Doğrulayıcı Faktör Analizi, Açıklayıcı Faktör Analizi, Öğrenci Duyarlılığı, Ölçme Aracı.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Neşe Öztürk Gübeş

Yazar ORCID Tanıtıcıları: Makalede belirtilmemiştir.

Kurum E-posta Adresleri: nozturk@mehmetakif.edu.tr

Yazma Adresi: Makale referansında belirtilen kurumsal adres bilgileri geçerlidir.

İzinler, Ücret ve Test Yolu

Ölçek 2020 yılında yayımlanmıştır. Ölçeğin kullanımı, ticari olmayan akademik araştırmalar için genellikle sorumlu yazarın iznine tabidir. Kullanım izinleri ve olası ücret bilgileri için sorumlu yazar Neşe Öztürk Gübeş ile iletişime geçilmesi önerilir.

Ölçeğin orijinal PDF dokümanına aşağıdaki bağlantıdan erişilebilir: cevre-estetigi-farkindalik-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Öztürk-Gübeş, N., Keten, H., & Köse, H. S. (2020). Development of the Scale for Environmental Aesthetic Awareness and investigation of students' environmental aesthetic awareness. *Pegem Eğitim Ve Öğretim Dergisi*, 10(4), 1067-1100. <https://doi.org/10.14527/pegegog.2020.033>

Makalenin özgün yayın bağlantısı: pegegog.net

Çevre Estetiği Farkındalık Ölçeği Maddeleri

Derecelendirme: Ölçek maddeleri beşli likert tipinde derecelendirilmiştir: Kesinlikle katılmıyorum (1), Katılmıyorum (2), Kararsızım (3), Katılıyorum (4), Kesinlikle katılıyorum (5).

- M1. Çevremde yeşil alanların olması benim için önemlidir.
- M2. Doğal yaşam alanlarının yok edilmesinin çevre güzelliğini bozduğunu düşünürüm.
- M4. Çevreye atılan çöpler göz zevkimi bozar.
- M6. Sanat eserlerinin çevreyi güzelleştirdiğini düşünürüm.
- M7. Çevremin temiz olması benim için önemlidir.
- M8. Sanat eserleriyle düzenlenmiş bir çevre isterim.
- M9. İnsanların toplumsal kurallara uymasının çevre düzeni açısından önemserim
- M10. Şehir alt yapı sistemlerinin sorunsuz işleminin güzel bir çevre için önemli olduğunu düşünürüm.